

FRANCİS POULENC OBUA VE PİYANO SONATI'NIN; FORM, ANALİZ VE İCRA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Analyzing The Oboe And Piano Sonata Of Francis Poulenc From The Aspect Of Form, Assay And Performing

Zerrin TAN¹

Özet

Çağdaş Dönem, müzik tarihinin son yüzyıllık dönemini kapsar. Daha önceki müzik dönemlerindeki gibi bu zamanın ruhu da güzel sanatlara yön verir. Bu dönemde birçok akım ortaya çıkmıştır. İzlenimcilik, anlatımcılık, yeni klasikçilik, gelecekçilik, doğacılık, ilkecilik, varoşçuluk, folklorizm ve caz gibi...

Francis Poulenc, Çağdaş Dönem bestecilerinden olup, müzik stilini empresyonizmin ilk temsilcilerinden olan Debussy ve Igor Stravinsky'nin neo-klasik stilinden almıştır. Empresyonizm; gerçeğin bir anlık ve tekrarlanamayacak olan tarafını, edinilen izlenimle aktarması öngören sanat akımıdır. Francis Poulenc, kendi yüzyılının en sevilen kompozitörlerinden biridir. O'nun müziği, melodik, lirik ve duygusal ifadeli olup açık bir şekilde tonsal bir çerçeve içindedir. Eserleri zarif bir şekilde akar, Fransız hafifliğinin somut örnekleridir. Francis Poulenc'in obua ve piyano için yazmış olduğu sonatı, bir ifadelerden ziyade öneriler eseridir. Sonatın ağır-yavaş-ağır bölümler şeklindeki alışılmamış yapısı karanlık bir sonuç bırakır. Eserlerinin açıklayıcı bir biyografik analizi olarak, kendi cinselliğinin, kompozisyonunun merkezi olduğunu açıkça belirtmektedir. F.Poulenc'in homoseksüel hayatı ve sanatı, iç karmaşasına galip gelerek, önemli bir eser yaratmayı başaran derin sıkıntılar içindeki bir sanatçı örneği vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Francis Poulenc, Obua, Form, Armoni, Üflemeli Çalgılar.

Abstract

Contemporary period covers the last hundred years of music history. As happened in the previous periods, the spirit of that time day directs the fine arts. In this period, many currents have emerged. Impressionism, Expressionism, the new classicism, futurism, naturalism, principlism, varoşçuluk, as folklorism and jazz ...

¹ Yrd. Doç. Dr. Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Edirne, zerrintanoba@hotmail.com

Francis Poulenc, is one of the contemporary period composers, formed his style by being impressed by the neo-classic styles of Debussy and Igor Stravinsky who are among the first followers of impressionism movement. Impressionism is an art movement aiming to express the unrepeatable momentary side of actuality by relating the impression perceived.

Francis Poulenc is one of the most popular composers of his century. His music is melodic, lyrical and emotionally expressive and is clearly in a tonal framework. His works flow elegantly and are the concrete samples of French delicacy. French Poulenc's Sonata for oboe and piano, which he wrote, is the work of a phrase rather than advice. The extraordinary structure of this sonata being in the form of slow-gradual-slow brings about an obscure conclusion result. As a descriptive analysis of biographical works, his own sexuality is clear that the center of the composition. As F.Poulenc's homosexual life and art overcome the confion in his soul, he becomes an example of artist who produced a significant piece of art.

Key Words: Francis Poulenc, Oboe, Form, Harmony, Wind Instrument.

GİRİŞ

19.yüzyıl sonlarına doğru edebiyat ve resim alanında yeni düşünceler ve cüretli atılımlar oluşmasıyla birlikte, müzikte de modern bir çağ başlamıştır. Çağdaş Dönem denen yeni müziğin amacı; tonal müzik ile tüm bağları koparmak ve müzik tarihinde ton-dışı dönemi başlatmak olmuştur. Uyumsuz sesler 20.yüzyıl müziğinin başlıca özelliği olup, bu dönemde müzik güzel ve uyumlu olanı yansıtmakla değil, gerçeği yansıtmakla görevlidir.

“Francis Poulenc (1899–1963) kendi yüzyılının en sevilen kompozitörlerinden olup, geçmişe dönük olarak yaptığı müzikle kendi neslinin başında gelir. Igor Stravinsky'nin müziğinden etkilenmiş olmasına rağmen, yeni armoniler ve ritimler deneyen arkadaşları ve çağdaşları gibi yenilikçi değildir. Poulenc, müziğinde aşırı bir çeşitlilik sergilemiştir. Sıklıkla manik denecek kadar komik bir kişiliğe sahiptir. Aynı zamanda uzun depresif dönemlerin sıkıntısını da çekmiştir. O dönemin eleştirmenleri kendisini “yarı kötü çocuk, yarı rahip” olarak özetlemişlerdir.

Francis Poulenc, içe dönük bir eser olan Obua ve Piyano Sonatı'nı 1962'de bestelemiştir. Ölümünden bir yıl önce bu eseri Prokofiev'in unutulmaz eseri Romeo-Juliet' ine uyarlamıştır. Poulenc'in hayatı boyunca, müziği taklit edilmemiş ve daha sonra da

edilemez. Çünkü Poulenc'in müzikal stili, onun özel kişiliğine dayalıdır” (Ivry, 1996: 60).

Materyal ve Yöntem

Bu araştırma, Çağdaş Dönem'in özelliklerini ve müzik stilini tanıtmalarının yanı sıra, Çağdaş Dönem bestecilerinden Francis Poulenc'i tanımak, müzik stili hakkında bilgi vermek ve üflemeli çalgılar için yazmış olduğu eserleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca Francis Poulenc'in eserlerinden olan Obua ve Piyano Sonatı'nın, teknik ve yorum olarak yapısı örneklerle incelenmiştir.

Çalıcı bir eseri icra ederken, onun hangi döneme, hangi besteciye ait olduğunu ve eserin karakterini bilmesi önemlidir. Bu araştırmada, yabancı ve yerli kaynaklar bir araya getirilip, veriler değerlendirilerek, Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın notaları teknik ve armonik yönden incelenmiştir.

Araştırma; Çağdaş Dönemin özellikleri ve müzik stili, Francis Poulenc'in hayatı ve müzik stili, Obua ve Piyano Sonatı'nın şekil yapısı, armonisi, Sonat'ın icrasında karşılaşılabilecek zorlukların giderilmesinde yapılması gerekenler ile sınırlıdır. Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın yapısı, icracıya her yönden yardım edebilecek düzeyde eser içerisinde nota kesitleriyle açıklanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verilerin elde edilmesinde görüşme ve alan taraması yöntemleri uygulanmıştır. Konunun içeriği ile ilgili uzman kişilerle görüşülmüş, yabancı ve yerli kaynaklardan faydalanılarak Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın yapısı, armonisi ve teknik özellikleri eserin notaları vasıtasıyla anlatılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Francis Poulenc'in hayatı, müziği ve üflemeli çalgılar için yazdığı eserler araştırma içerisinde betimsel olarak tanıtılmış olup, Obua ve Piyano Sonatı'nın tüm detayları, bestecinin müzik stili ve üflemeli çalgılar için yazdığı diğer eserler baz alınarak, armoni ve teknik olarak notalardan örnekleme yapılarak anlatılmıştır. Eser içerisindeki obuanın tüm detaylı özelliği belirlenmiş, eserin icrasına yararlı olabilmek için eser çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Fransız besteci Francis Poulenc'in obua için yazdığı sonatı ele alan bu araştırma, eserin icrasına yardımcı olabilmek için öncelikle bestecinin müzik stilini Çağdaş Dönem müzik özelliklerini ve sonat formunu ayrıntılarıyla incelemiştir. Eser içerisindeki form ve armoni yapılarını sonat formunun özelliklerini vurguladıktan sonra nota kesitleriyle göstermektedir. Çağdaş Dönem, müzik tarihinin son yüzyıllık dönemini kapsar. Teknoloji-medya-yaşam biçimindeki değişimler sanata da sıçramıştır. Çağlar boyunca gelişmiş ve evrimini tamamlamış müziğin yerini, yeni müzik almıştır. Çağdaş Dönem denen yeni müzik, tonal müzik ile tüm bağları koparmak ve müzik tarihinde ton-dışı dönemi başlatmaktır. Uyumsuz sesler bu müziğin başlıca özelliğidir. Aslında müzik tarihi uyumsuz sesleri arayışın tarihidir. Artık müzik, güzel ve uyumlu olanı yansıtmakla değil, gerçeği yansıtmakla görevlidir.

Çağdaş Dönem müzik stili maddeler halinde sınıflandırıldığında;

1. Ezgi, tartım, uyum tek egemen öge olarak müziğin baş yöneticisi olmaktan çıkmıştır.
2. Geleneksel biçim ve uyum kurallarının yürürlüğü zorunlu değildir. Tümünden yeni biçimler uygulanabilir.
3. Tonal kavram ezgi içerisinde bir zıtlık ögesi olarak ya da bir amacı vurgulamak için kullanılır.
4. Her yapıt, kapsadığı çalgıların tını, renk özellikleri göz önünde bulundurularak ve tüm olanakları araştırılarak denenmemiş ses bileşimlerine ulaşabilmek amacı gözetilerek yazılır.
5. Bir yapıtın başarılı sayılmasında zorlayıcı hiçbir ön kural yoktur.
6. Tonalite sakin bir etki yaratmak açısından sınırlı ve özel başvurulabilecek bir yoldur.
7. Bir sesin çatışma yaratacak başka seslerle birlikte duyurtulmasının daha dikkat çekici tınlayış getirmesi gözetilir.
8. Seslerin genişletilmesi en tizden en pese kadar tüm seslerin birlikte renk ayrımları gözetilerek duyurulması her zaman başvuru yöntemleridir.

9. Her yapıt kendi biçimini özgürce getirebildiği gibi daha başlangıçta hiçbir biçim sınırı da gözetilmemiş olabilir.

10. Sesleri geleneksel notalama yöntemiyle saptamak tümünden kalkmış olmamakla birlikte çeşitli simgeler getirilmiştir.

Çağdaş Dönem bestecilerinden olan Francis Poulenc'in müziği; melodik, lirik ve duygusal ifadeli olup açık bir şekilde tonal bir çerçeve içindedir. Eserleri zarif bir şekilde akar, Fransız hafifliğinin somut örnekleridir. Bu nitelikler, daha o zamandan kendisini güncel klasik müziğin çoğundan uzaklaştırmıştır. Bir azınlık dinleyici kitlesi için sır meydana getirmek yerine, Poulenc gösteri eserleri yazmıştır. Bir dinleyici kitlesine iletebilmek onun sanatının temelidir.

Geçmişe dönük olarak kesinlikle kendi neslinin belli başlı kompozitörlerinden biridir. F. Poulenc Igor Stravinsky'nin neo-klasik stilinden çok etkilenmiş olmasına rağmen, her ikisi de yeni armoniler ve ritimler deneyen arkadaşları ve çağdaşları Darius Milhaud ve Arthur Honegger gibi bir yenilikçi değildir. Eserlerinde aşırı bir çeşitlilik sergilemiştir.

“Poulenc, kendi eserlerinin açıklayıcı bir biyografik analizi olarak, kendi cinselliğinin kompozisyonunun merkezi olduğunu açıkça belirtmektedir. Zira belli başlı eserlerinden bir kaç (kutsal olanlar dâhil) onun sevgililerinden ilham almıştır. Poulenc'in hayatı ve sanatı, kendi iç karmaşasına galip gelerek önemli bir eser yaratmayı başaran derin sıkıntılar içindeki bir sanatçı örneği vermektedir. Fakat Ravel'den sonraki nesilde kompozitörlerin en Fransız'ı olmasından başka hiçbir nedenle olmasa bile, saygıyı ve ciddi olarak incelenmeyi hak etmektedir. Poulenc'in eserlerindeki etki konusu açık olmaktan çok uzaktır. Poulenc'e büyük ilham kaynağı olan Stravinsky, Tchaikovsky'den ve Gounod'dan etkilenmiş olduğunu itiraf etmiştir. Poulenc bilinçli olarak ve aklında Stravinsky ve Debussy örneklerini tutarak, neo-klasik idealin peşindedir. Yapılan araştırmalara göre Francis Poulenc, Obua ve Piyano için bu Sonatı'nı; yakın arkadaşları Arthur Honneger ve Sergey Prokofiev'in hatıralarına adanmış hatta Prokofiev'in unutulmaz eseri Romeo-Juliet balesinden esinlenerek yazmıştır. Bu Sonatı değerli kılan bir başka etken ise; kendisinin bunu ölmeden bir yıl önce yazmasıdır” (Ivry, 1996: 70-75).

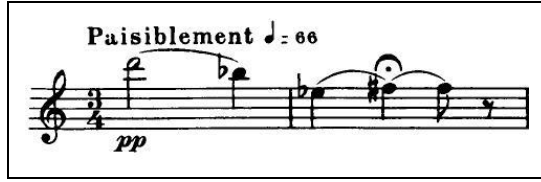
“Francis Poulenc'in 1962 yılında bestelediği çok daha içe dönük bir eser olan obua ve piyano için Sonatı'nın üç bölümü vardır; 'Elegie', 'Scherzo' ve 'Deploration'. Deploration bölümünün olağanüstü duygusal iletilselciliği bir momento mori dir. Sonat'ın

ağır-yavaş-ağır bölümler şeklindeki alışılmamış yapısı karanlık bir sonuç bırakır: Bu anlamda, obua sonatı, iki Piyano için Sonat'a yada korno ve piyano için Elegie'ye o sıralarda yazılmış olan klarnet ve flüt için yapılan diğer üflemeli algılar Sonatları'ndan daha yakındır. Obua sonatının premieri Strasbourg Müzik Festivali'nde 1963 Haziran'ında Pierre Pierrelot tarafından yapılmış, Jacques Fevrier'de eşlik etmiştir" (Ivry, 1996: 78-89).

Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın form ve armonisini incelediğimizde; eserin ilk bölümü üç kısımdan oluşur. A-B-A olarak belirtebileceğimiz bir yapıdadır. Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın birinci bölümü, 'elegie' olarak yazılmıştır.'Elegie'nin kelime anlamı ağıt demektir. Bu bölüme 'elegie' adının verilmesi, bu bölümün ağıtsal bir bölüm olarak tanımlanmasından dolayı ağıtsal bir şekilde icra edilmesi gerektiğini belirtmektedir. alıcı bu bölümde, yorum ve müzikalite olarak kendini açığa vurmaktadır. Bunun için seslerin ve eserin içerisindeki artikülasyonları ve nüansları doğru bir şekilde ifade etmesi gerekmektedir. Birinci bölümün geneli bağlı ve aralıkları oldukça geniş notalardan oluşmaktadır.

Artikülasyon olarak doğru çalındığında, bağın başladığı yer ve bitiş yeri doğru bir şekilde yapıldığında teknik bir zorluk görülmemektedir. Artikülasyon; kelime kökü Fransızcadır. Temel olarak heceleme anlamını taşır. Açık, sağlam ve doğru bir şekilde almaktır. İlk kısım dört nota ile başlar, armonik olarak tonik (ana ton) değildir. (Re, Sib, Mib ve Fa#), armonik dereceleri 5, 3, 6 ve #7'dir. Sonat sol notası üzerine yazıldığından ve ilk iki ölçü sol minör olarak duyulduğundan dolayı, 1, ses sol ise; Re beşinci, Sib nc, Mib altıncı ve Fa# yedinci seslerdir. Bu dört nota icra açısından serbest bir giriştir ve aslında sonatın başlangıcına bir hazırlık niteliğindedir.

rnek 1: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 1.Bölümü 1-2. ller (Elegie)

Bu ilk iki ölçüden sonra obua, piyanonun sekizlik hareketleri ve bas yürüyüşü üzerine ana temayı sol majör tonu üzerinden çalar, dördüncü ölçüde armonik yürüyüş, mi minör ve ardından la minöre uğrar, bu iki ton sol majörün yakın tonlarıdır. La minörden sonra tekrar sol majöre geçiş için obuanın tiz si bemolü ile birlikte re majör dokuzlu akoru (Çeken) olarak gelir ve tonalite tekrar sol majöre döner. Tema bu kez piyano ile karşılıklı olarak sergilenir. İlk sergilenişinden farklı olarak bu gelişinde üçüncü ölçüde, ana tonun beşinci derecesine (sol majörden re majöre) modülasyon başlar ve bu son üç ölçüde si minör duyulsa da aslında bu akorlar tonu, re majöre götüren bir hazırlıktır. Temanın, beşinci dereceden duyulmadan önceki son ölçüsünde armoni artık re majörün etkisinde olduğundan dolayı, gelen la majör akoru artık re majörün çekenini (beşinci derecesi) olarak algılanır. Tonalite artık re majördür ve tema bu seferki duyuluşunda bu ton üzerinden gelir.

Piyano sekizlik hareketlere devam etse de, bu daha legato (bağlı ve seri) ve daha sakin bir alt yapıdadır. Obua, temanın üçüncü sergilenişinde bu ilk bölümün karakteristik yapısından yola çıkarak, sekizlik bağlı figürler sergilemeye başlar. Bu sırada re majörden giden tonalite, re majörü bir geçiş olarak kullanır. Sol majör akoru, do majörü beşinci derecesi olarak kullanıp do majöre kayar. Bundan sonra B kısmı başlar. İlk olarak ikinci temayı ve temanın tekrarlanışını duyarız. Bu, A kısmı gelene kadar, temaların kendi içinde geliştirilmesi, yan temaların ortaya çıkması, tonalitelerin değişimi ve bunların ilk ve ikinci temalarla karışarak yeni motiflerin oluşması ile devam eder. İkinci tema bu ilk gelişinde, piyano tarafından sergilenir ve birinci temanın motiflerinden yola çıkarak devam eder. Pastoral bir hava uyandıran ikinci tema, obuanın tekrar duyulmasına kadar herhangi bir tonalite değişimi göstermez. İlk geliş gibi mi bemol majör üzerinden başlar ve biter. Obua, ikinci temayı fa minörden çalmaya başlar ve tonalite değişimleri si bemol ve mi bemol majöre kayar. Bu iki tonalite, obuanın tekrar çalacağı ikinci temayı la bemol majöre taşır. Aslında ton la bemol majörden duyulsa da tonalite, si bemol majöre ulaşmak için asıl tondan çok uzak olan ve birbirlerine komşu olan yakın tonalitelerden yardım alarak ilerler.

**Örnek 2: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın
1.Bölümü 26–33. Ölçüler (Elegie)**

Bundan sonraki bütün ara kısımlar, ana temanın gelişine kadar birer bağlayıcı yeni fikirler olarak ortaya çıkar. Bu fikirler, eserin başlangıcındaki sakin ve pastoral olan ilk temaya taşır. İlk gelen yan düşünce piyanonun pedal si bemolü üzerine gelen, aslında içinde gizli bir dini melodiyi barındıran ayrı bir kısımdır. Burada bestecinin, obua partisinde koyduğu aksanlar aslında Katolik kilisesinin bir duasından (Dies irae) yola çıkar (Fa, Mi, Fa, Re).

**Örnek 3: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 1.Bölümü 48–53.
Ölçüler (Elegie)**

Bir sonraki yeni ara kısma kadar tonalite değişiklik göstermez. Aslında aynı dizi içerisinde gelen bu melodinin ilk dört notası, bestecinin ruh halinde görülen gizemli ve karmaşık duyguların nedenli yoğun olduğuna ilişkin olarak, farklı ses genişliklerinde vurgulanmıştır. Bestecinin yarı rahip kişiliği, içinde yaşadığı duygularını müziğe aktarırken dini bir ifadeyi kullanmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu durumu eser içerisindeki ters gelen ritimlerde ve obuanın hızlı dizilerinden oluşan ara figür ve motiflerde görmek mümkündür.

Çalıcıya, 1. bölümün genelini entonasyon, artikülasyon ve bölüm içerisinde nüans olarak yüksek olan yerleri rahat ve doğru bir şekilde çalabilmesi için, artikülasyon çalışmalarının yanı sıra uzun ses çalışmaları yapması önerilir. Bağlı oktav atlayış çalışmaları entonasyon problemini çözebilir. Entonasyon; bir enstrüman çalarken veya bir şarkı söylerken notanın doğru verilmesi olduğu gibi aynı zamanda bunun bir alışkanlık olarak hep doğru verilmesi anlamına da gelir. Tona ve akorda göre sesin temizliği, tutarlılığıdır. Bölümün bitişine kadar yan temalar ve bölüm içerisinde gelen motifler sergilenir. Piyanonun birkaç uyumsuz akorundan sonra bölümün en tiz akorları piyanodan duyulur. En pes seslerle buna cevap verir. Bölüm, obuanın başladığı gibi gizemli bir şekilde, sol minör tonda biter.

**Örnek 4: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 1.Bölüm
84-96. Ölçüler (Elegie)**

The image shows a musical score for a piano piece, likely a Scherzo, in 4/4 time. The score is written for voice and piano. It consists of three systems of music. The first system starts with a vocal line marked '8va' and 'pp', followed by a piano accompaniment. The second system continues the vocal line and piano accompaniment, with a 'p' dynamic marking. The third system is marked 'strictement en mesure' and 'pp', with a 'p' dynamic marking. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

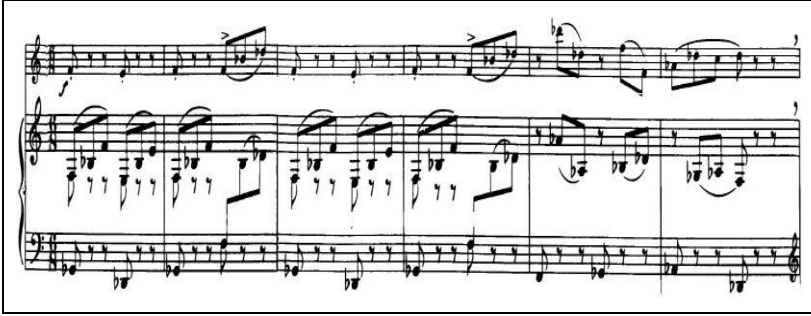
İkinci bölüm (scherzo) yapıdadır. Alışılmamış sonatların dışında Poulenc, bu eserinde ağır-hızlı-ağır bölümler şeklindeki tutumuyla sonatın diğerlerinden ayrı olduğunu göstermek istemiştir. Bu bölümün Scherzo olarak yazılması, Prokofiev'in unutulmaz eseri Romeo-Juliet'in 2. Bölümündeki saldırıyı anımsatmaktadır. Scherzo, müzikte şakacı bir havada çalınan oldukça hızlı bir form türüdür. Kesin belirlenmiş bir yapısı yoktur, serbesttir. F. Poulenc'in Obua ve Piyano Sonat'ının ikinci bölümü olan Scherzo üç kısımdan oluşan (A-B-A), canlı ve hızlı, ritmik dış kısımlar ve yavaş olan bir orta kısımdan (B) oluşur.

Bu iki dış kısım (1.ve 100. ölçüler arası ile 135. ölçü ve 187. ölçüler arası) bize Scherzo'dan anlaşılan karakteristik yapıyı (basit yapısı ve ritmik şakacı özelliği) oldukça açık biçimde sergiler. Bu bölümün temposu oldukça hızlı ve canlıdır. Dilli ve bağlı pasajlar ardı ardına gelir. Obua partisindeki üç motif, karakteristik ritimler ve artikülasyonlar bölümün karakterini gösterir. Çalıcının dilli pasajları çok belirgin yapması eseri ortaya çıkaracaktır. İlk kırk ölçü içerisinde

de melodik elementler ortaya çıkar. Piyano patisindeki seri şekilde ilerleyen sekizlik notalar çok hızlı bir şekilde bölümü sürükler. İki motif daha (41. ve 44. ölçüler ile 45. ve 48. ölçüler) bölümündeki melodik çizgiyi ortaya çıkarır. Bölüm içerisinde aniden gelen ölçü değişiklikleri bölümün yapısını bozmaz. Süreklilik devam eder ta ki yavaş olan ara kısma gelene kadar. Obuanın trilleri bölümün karakterinin sergilendiği çıkıcı noktalardan birisidir. Gülen bir ifadeyle çalınan bu sesler obuanın en tiz ses aralığından duyulur. Bu, Poulenc ve Prokofiev gibi dönem bestecilerinin bu tür eserlerinde sık kullanıldığı anlatımı açıkça ifade eden bir materyaldir.

Bu bölümün ara kısmı (sonatın en orta kısmı), dinleyiciyi pek de şaşırtmayan bir havaya döner. Geleneksel olarak, daha önce bahsedilen Scherzo formlarındaki gibi trio niteliğindeki bir ara kısmına sahip olan bu kısım aslında bir trio değildir. Poulenc'in kendi kişisel isteği ile araya yerleştirdiği yavaş bir ara kısımdır. Bu kısmın pek kolay görülmeyen karakteri ve sonatın tam ortasında olması bu ana kadar olandan daha dikkatli ve özenli bir şekilde yaklaşılmasını gerektirir. Bunun nedeni sonatın bir anlamda kalbi olmasıdır. Tekrar A kısmı geldiğinde baştaki gibi hızlı, canlı ve atak şekilde bölüm sona kadar devam eder. Piyanodan duyulan ve bölümün dış kısımlarının genel karakterini gösteren hızlı bir girişle başlar. Bu giriş teması karşımıza sık sık çıkar. Armonik yapı olarak si bemol üzerinden devam etse de arada geçiş olarak farklı tonlara kayar. Genel olarak belirli bir ton üzerinde kesinlik yoktur. Piyano tekrar baştaki motifleri çaldıktan sonra obuanın çaldığı ana tema sol bemol üzerinden duyulur.

Örnek 5: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 2. Bölümü 17-22. Ölçüler (Scherzo)

Bölüm içerisinde, obuanın bölümün karakterini yansıtırıcı motifleri duyulur. En tiz ses perdesinde çaldığı triller oldukça komik ve şakacı bir izlenim bırakır. Bu A kısmının içerisindeki ayrı iki yan tema arasına konulmuş bir nokta gibidir.

Örnek 6: Francis Poulenc'in Obua ve Piyanonun 2. Bölümü 34–41. Ölçüler (Scherzo)

Obua yan temayı çalarken piyanonun ters vuruşlardaki hareketi bu kısmı ne kadar da melodik gibi duyulsa da ayrı bir hareket kazandırır. Baştaki kıvrak ve hızlı karakter yerini daha sakin bir melodiye bırakır. Fakat asla şakacı karakterini kaybetmez. Obuanın sekizlik motifleri bunu açıkça gösterir. Mi minör üzerinden gelen bu ara kısım daha sonra re minör üzerinden tekrar gelir. Daha melodik

olan yan tema bu motiflerin arasında varlığını hissettirmeye devam eder.

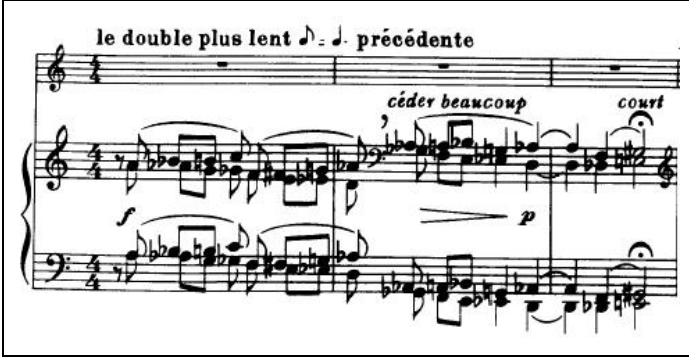
Bölümün ara kısmından önce kromatik bir yürüyüş başlar. Bu yan temalar yavaş olan bu yeni kısmın habercisi gibidir. Aniden duraksar ve beklenmedik bir ara kısım başlar.

Örnek 7: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 2. Bölümü 83-95. Ölçüler (Scherzo)

The image shows a musical score for Francis Poulenc's Oboe and Piano Sonata, 2nd Movement, measures 83-95. The score is in 4/4 time and features a piano accompaniment with a prominent chromatic walking bass line. The oboe part is marked 'iiger' and 'mf'. The piano part includes dynamic markings 'ff' and 'sec.' (second ending). The score ends with a '8va basse' instruction.

Bölümün ara kısmında ve başka bir deyişle sonatın kalbi olan bu kısım, piyanonun büyüyen ve genişleyen uyumsuz aralıklarının yarattığı kromatik yürüyüşler ile başlar. Bu yürüyüş müziği daha parlak, ağır ve yumuşak bir karara taşır. Gittikçe yavaşlar ve ağırlaşır. Üçüncü ölçünün sonunda re majörden başlayacak olan yeni düşünce, yedinci derece üzerinde (yeden) bir durak işareti ile son bulur. Önceki hızlı kısma karşıt olarak iki kat yavaş bir tempo belirtilmiştir.

Örnek 8: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 2. Bölümü 96-98. Ölçüler (Scherzo)

Bu kromatik yürüyüş ve duraksamadan sonra piyano, Marjorie Wharton'ın tanımladığı gibi 'filizin kıvrımlı yaprakları' tarzında bir ifade sergilemeye başlar. Bu dalgalı biçim kromatik dizideki on iki tonalitenin onunu içerir. Buna rağmen daha tonal duyulur. Çünkü esas armoni, burada appoggiatura (esas notadan önce gelen küçük notalar, süsleme biçimi) etkisi yaratır.

Bu kısmın girişindeki uyumsuz armoniden sonra daha tonal olan bu yan tema, sanki karanlıktan sonra güneşin doğuşunu andıran çarpıcı ve çok güzel bir etki yaratır. Tonalite re majörden duyulur. Ardından obua buna bir cevap niteliğinde aynı havada bir melodi sergiler.

Örnek 9: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 2. Bölümü 102-105. Ölçüler (Scherzo)

Bu melodinin sonunda piyanonun sağ elinden aksanlı olarak uyumsuz beş nota duyulur. (Re b, mi b, mi, do ve mi b). Poulenc, bu iki kendine özgü karakteristik motiften yüksek bir heyecan taşıyan bir patlama yaratmıştır.

Örnek 10: Francis Poulenc'in Obua ve Pişano Sonatı'nın 2. Bölümü 112-114. Ölçüler (Scherzo)

Bu kısımdan sonra tonal olan melodi tekrar gelir ve obua daha önceden olduğu gibi yanıt verir. Bu kısım, başladığı havada karanlık, yumuşak ve kuşkuolu biçimde sona erer. Burada tonalite fa majör gibi duyulsa da aslında bu sadece bir geçiştir. Bölümün başında gelen si bemole dönmek için beşinci derece (dominant) olarak kullanılmıştır. Yine bir duraksamadan sonra bahsedildiği gibi, bu geçiştten sonra bölümün başındaki tema tekrar gelecektir. Bu, B kısmının bittiğinin ve A kısmının tekrar başladığı anlamına gelir. A kısmı tekrar başlayıp daha öncede olduğu gibi temalar sırayla ve karışık halde tekrar karşımıza çıkar. Temalar ve motifler bu gelişinde özet olarak sergilenir ve başladığı gibi si bemol üzerinden duyulur.

Bölümün sonlarına doğru daha önce B kısmına geçiş için kullanılan kromatik yürüyüş bu sefer kromatik olarak değil, sadece

melodik yapısı olarak ele alınmış ve bir final havasında tekrarlanmıştır.

Örnek 11: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 2. Bölümü 162–166. Ölçüler (Scherzo)

The image shows a musical score for Francis Poulenc's Oboe and Piano Sonata, 2nd Movement, measures 162-166. The score is in 3/4 time and features a trill in the oboe part and a piano accompaniment with a 'simile' marking.

Obua bölümü bitmeden önce ilk kısımdaki gibi bir tril ile sona gelindiği haberini verir. Bölüm si bemol minör tonunda obuanın sekizlikleri ile biter.

Örnek 12: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 2. Bölümü 177–182. Ölçüler (Scherzo)

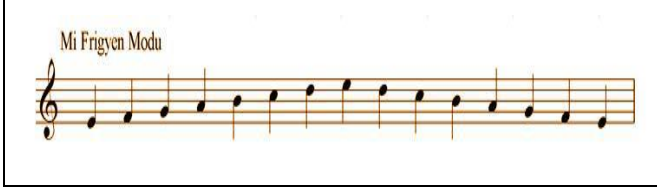
The image shows a musical score for Francis Poulenc's Oboe and Piano Sonata, 2nd Movement, measures 177-182. The score is in 3/4 time and features a trill in the oboe part and a piano accompaniment with 'ff' and 'très sec.' markings.

Sonatin 3 bölümü (deploration) yapıdadır. Bir bestecinin ölümünden duyulan acı ve üzüntü yazılan veya şiir veya şiirsel anlatımı olan müzikal bir bölümdür. Terimsel olarak ele alırsak; Orta Çağ'ın sonları ve Rönesans Dönemi'nin başlarında kompozisyon olarak kullanılmıştır. Genellikle Phrygia (Frigyan) modunda yazılmıştır.

Frigyan modu; yedi kilise modundan birisidir. Bir yarım, üç tam, bir yarım, iki tam aralıklardan oluşan moddur. Herhangi bir iyonyan modun (majör gamın) üçüncü notasından başlayarak o notanın oktavına kadar geldiğimizde elde ettiğimiz gam, frigyan

modudur. Mi notasından oktavına arıza almadan gittiğimizde frigyan modunu elde ederiz.

Örnek 13: Mi Frigyan Modu

Bu bölümdeki değişen ölçü birimleri, akıcı olan melodiye ölçüsüz bir şarkı niteliği kazandırır. Bölümün genellikle tematik değil ruh halinden kaynaklanan değişen bir çizgisi vardır. Bölümün genel tonalitesi la bemol üzerinde etkisini korur ve genellikle la bemol minör üzerine yazılmıştır. Buna rağmen bölüm başında herhangi bir arıza belirtilmemiştir.

Armonik yapı genellikle modal ve oldukça uyumsuzdur. Bu bölümdeki nüans sınırı ve kullanılan ses genişliği, bölümdeki tematik elementlerin çoğu kez tekrarlanmasıyla birlikte ana yapısını oluşturmaktadır. A bölümü oldukça ağır bir tempoda, modal bir giriş ile nüans olarak da oldukça düşük bir gürlükte başlar. La bemol minör tondadır.

Oldukça karanlık ve sakin bir atmosfer olup sanki bir katedralin kapısından içeri girildiğinde uyanan ilk izlenim ve duygular gibidir. Girişte üç ölçü boyunca piyano pedalı kesilmez, akorlar birbirine geçer ve bulanık bir hava yaratır. Bu sanki katedralin içerisinde yankılanan sesler gibidir.

Örnek 14: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 3. Bölümü 1-5. Ölçüler (Deploration)

Très calme ♩ = 66

pp

Ped. sans changer

mf

Giriş kısmı bir kilise çanının seslerini uyandıran iki ölçü ile biter (5. ve 6. ölçüler). Bu etki, pedalin kapanışından ve nüansın pianissimodan birden mezzo-forteye geçişiyle açık bir şekilde anlaşılır. B kısmında (6. ve 26. ölçüler arası) besteci, koral bir şarkı üzerine enstrümental ve resimsel bir melodi çizgisi yaratmıştır. İnce ve narin melodik çeşitlemeler dinsel müzikte olduğu gibi, doğal bir şekilde tekrarlanıyormuş izlenimini uyandırır ve bu şekilde gelişir. Bu kısım la bemol minör üzerinde devam eder.

Örnek 15: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 3. Bölümü 6-14.Ölçüler (Deploration)

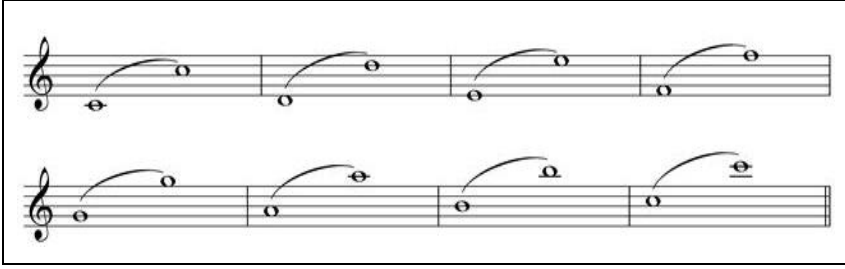
Sonraki kısımda sahne değişir fakat önceki kısmın müzikal ekoları piyanonun sol elinde kulağımıza yansır.

Örnek 16: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 3. Bölümü 27-29. Ölçüler (Deploration)

Ton, la bemol minörden mi minöre ve fa diyez minöre geçer. Fakat asıl gidilen ton, la minördür. Ton aniden la bemol majöre kayar ve bu ton, daha sonra re bemol majörden gelecek olan yan temanın beşinci derecesi konumundadır. Bu arada obuadan birinci bölümün temalarını iştiriz. Bu bölümde icracı için önerilen çalışmalar, entonasyona yönelik ve artikülasyon çeşidi olan bağlı (legato) çalışma tekniği içindir. Entonasyon; bir enstruman çalarken veya bir şarkı söylerken notanın doğru verilmesi olduğu gibi aynı zamanda bunun bir alışkanlık olarak hep doğru verilmesi anlamına da gelir. Tona ve

akorda göre sesin temizliği, tutarlılığıdır. Bağlı oktav atlayış çalışmaları entonasyon problemini çözebilir. Bunun için obua icracısı olarak hazırladığım ve önerebileceğim oktav atlama çalışması aşağıda ki örnektedir.

Örnek 17: 1 Oktav Do Majör Dizisinde Legato (Bağlı) Oktav alışması

Bunun dışında Bağlı (legato) gam çalışmaları ve aralıklı notalardan oluşmuş bağlı pasajlardan oluşan etüdlr örneklerle gösterilmiştir.

Örnek 18: Sigfrid Karg Elert, Op.41 (Etüden-Schule für oder Englischhorn) (Obua veya İngiliz korno için Etüdlr)

1

Al mio amico Ernesto König, Professore nel Conservatorio di Praga

Sigismondo Singer
METODO TEORICO PRATICO
PER OBOE

IV PARTE (13 STUDI)

<p><i>Méthode théorique et pratique de Hautbois</i> 4me Partie (13 Études)</p> <p>Täckerisch-Praktische Oboe-Schule 4. Teil (13 Etüden)</p>	<p><i>Método teórico práctico para Oboe</i> 4.ª Parte (13 Estudios)</p> <p>Theoretical and Practical Oboe School 4th Part (13 Studies)</p>
--	--

1. *Andante*

The musical score consists of seven staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 4/4 time signature. The tempo is marked 'Andante'. The first measure is marked 'pp'. The music features a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with various dynamics and articulations throughout. The second staff continues the melodic line with similar rhythmic patterns. The third staff introduces a 'ff' dynamic and a 'dim.' marking. The fourth staff has an 'espress.' marking. The fifth staff has a 'deciso' marking. The sixth staff has a 'dolce' marking. The seventh staff concludes the study with a 'dim. pp' marking.

Hoepli & Ricordi & C. Editori, MILANO.
 Tutti i diritti sono riservati.
 Tous les droits de reproduction et arrangement sont réservés.

(Copyright MCMXXVII, by G. RICORDI & C.)
 RE 1087 RISTAMPA 1972
 PRINTED IN ITALY

Örnek 20: G. A. Hunke Elementary Method For Oboe page. 17 etud. 29
(Obua için Temel Metod sayfa. 17 etüd. 29)

17

p

tr

cantabile

dim.

f

resc.

f

p

29

mp

Allegretto

P. Poulenc

7146

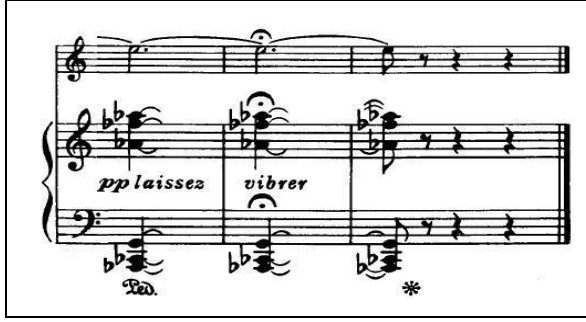
Örnek 21: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 3. Bölümü 43-44. Ölçüler (Deploration)

Birinci bölümün yan temalarından biri; daha önce obua, sonra piyano tarafından re bemol majör üzerinden gelir. Piyano temayı bitirirken tonalite fa minörün beşinci derecesi olarak kullanılan do majöre kayar. A kısmı tekrar obuanın melodisiyle fa minörden başlar. Bu tema bölümünün başındaki girişten sonra gelen ilk temanın aynıdır. Fakat tonal olarak farklıdır.

Örnek 22: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 3. Bölümü 50-53. Ölçüler (Deplorasyon)

Piyanonun taşıdığı ara kısımda la bemol minöre tekrar dönülür. Obuanın melodik çizgisi bölüm sonuna kadar devam eder. La bemol minörden uzaklaşmaya bir armonik düzende, oldukça karamsar ve sessiz bir şekilde sona ulaşır. Bu, bestecinin tamamlamış olduğu son cümlelerdir ve bir vasiyet gibidir. Piyanonun son üç akoru bölümü tamamlar.

Örnek 23: Francis Poulenc'in Obua ve Piyano Sonatı'nın 3. Bölüm 68-70. Ölçüler (Deploration)

Sonuç ve Öneriler

Kendi yüzyılının büyük kompozitörlerinden olan Francis Poulenc'in hayatı, müzikal stili toplanan veriler ve elde edilen kaynaklar, yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucu belli bir üslup çerçevesinde bu araştırmada anlatılmıştır.

Sonuç olarak; Poulenc'in eserlerinin içe dönük karamsar yapısının, O'nun yaşam tarzı ve ruh halinden kaynaklandığını anlamış bulunuyoruz. Bu araştırmada; verilen egzersiz ve etüd örnekleri, yapılan araştırmalar sonucu toplanan veriler, Poulenc'in ruh halini tamamıyla ortaya koyarak bu eserin icrasında yapılması gereken her şey, püf noktalarıyla ortaya konmuştur.

Bir eseri icra etmeden önce, eserin hangi dönemde kim tarafından ve nasıl ortaya çıktığını öğrenmek, o eseri icra ederken büyük ölçüde çalıcıya yorum açısından ışık tutmaktadır. Bu araştırma, Francis Poulenc'in 'Obua ve Piyano Sonatı'nı her yönüyle incelemiş olup çalıcıya vereceği katkıyla amacına ulaşmıştır.

Kaynakça

Ivry, B. (1996): '*Phaidon, Francis Poulenc*', (1.Basım). Paris